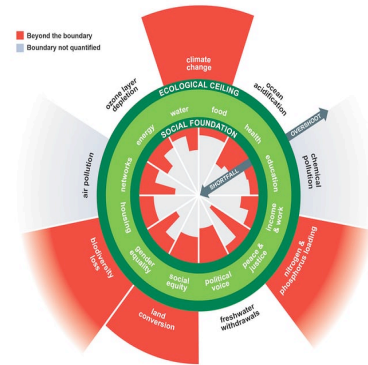

I. Grundläggande problem och förslag som diskuterats: Övergripande Helhetssyn

Vi lever i en övergångstid. Den nyliberala världsbild som har dominerat många delar av samhället har vittrat sönder då den konfronterats med verkligheten. Framför allt har den längtan efter enkla samband och enkla lösningar som nyliberalismen uttryckte inte uppfyllts. Många andra modeller försöker fylla det tomrum som uppstått, flera av dem försöker inkludera de 'externaliteter' som nyliberalismen bortsåg från. Ur ett klimatperspektiv är de modeller som specifikt söker inkludera miljön och klimatet speciellt intressanta. Flera sådana modeller beskrivs i bland annat Modern Miljöekonomi av Markus Larsson och Leif Bratt. Ytterligare modeller har tillkommit senare, till exempel Kate Raworths

Doughnut Economics som bland annat baseras på Johan Rockström et als Planetary Boundaries. Ämnet Övergripande eller Politisk ekonomi kan för många verka akademiskt och avlägset, men har ett djupt samband med Klimatet. Den rika världens makt och ekonomiska uppsving de senaste 200 åren har till stor del drivits av fossil energi. I t.ex. England började kol brytas redan för 2000 år sedan, men då ångmaskinen uppfanns och kunde driva maskiner för t.ex. textilproduktion tog brytningen verklig fart. Då den var som störst runt 1920 gav den brittiska kolindustrin jobb åt långt över en miljon arbetare (jämfört med knappt 2000 idag), och de maskiner kolet drev producerade mat, kläder, och andra basförnödenheter de kunde köpa för sin lön vilket skapade välfärd för miljoner briter. Det gjorde också Storbritannien (och därefter USA) till en militär stormakt som kunde lägga under sig ett stort imperium och på det sättet ytterligare förbättra sin egen standard.

Sverige släpade efter i denna utveckling men har spurtat det senaste seklet, och bl.a. tack vare en intakt industriell infrastruktur efter andra världskriget lyckats komma ikapp och på många sätt även förbi andra västländer vad gäller standard. Även för oss har tillgången på billig fossil energi varit avgörande, trots våra stora naturtillgångar i form av vattenkraft, skog, och järnmalm.

All vår konsumtion av fossil energi såg enbart positiv ut tills för sådär femtio år sedan då de första larmklockorna började ringa. Eftersom vi var i full färd med att bygga 'det moderna samhället' hade vi inte tid eller lust att stanna upp och fundera. Tunga ekonomiska och politiska intressen formulerade motbilder som vi istället litade på. Men skadorna upphörde inte. Allt fler tecken på en begynnande katastrof dök upp och gick till slut inte att skylla på andra orsaker: Att gräva upp och bränna fossilt kol ökar koldioxidhalten i atmosfären, vilket orsakar växthuseffekt och därmed förändrar klimatet.

Västvärldens obekymrade utvinning och konsumtion av fossila bränslen har alltså placerat oss i den gynnade position vi har idag. När nu fler länder vill 'göra en Sverige', dvs spurta med hjälp av billig energi, samtidigt som vi i den rika världen försöker bli ännu rikare, har det gjort 'externaliteterna' allt tydligare. Den billiga fossila energin håller på att ta slut, men mycket mer olycksbådande är de skador på klimat och miljö som vi redan orsakat, och som kommer att öka katastrofalt om vi inte sätter stopp för den utvecklingen.

Tyvärr sitter vi i ett ekonomiskt och politiskt system där ingen vet var bromsen sitter, eller om det ens finns en broms. Vårt ekonomiska paradigm bygger på evig uppgång eller 'tillväxt'. Vår aktiebolagslag skulle göra företagsledare till brottslingar om de inte fokuserade på maximal (kortsiktig) vinst. Få av

våra politiska partier vågar ens andas om att ersätta tillväxtmålet med något som i första hand tar hänsyn till långsiktig överlevnad. Vår farkost 'civilisation' har ställt in på autopilot och kastat bort nyckeln. Vi människor är inlåsta på en resa på väg mot en krasch.

Globalt pågår en febril verksamhet för att hitta lösningar. Samtidigt pågår lika intensivt arbete för att fördröja åtgärder, bevara förmåner och förneka mänsklig påverkan. Sverige är ett av världens små länder men med ett gott rykte som gör att det vi driver kommer att få stor uppmärksamhet. Därför finns Klimatriksdagen, för att kanalisera bred folklig kunskap, djupt engagemang och att med en motionsprocess skapa dialog med Sveriges beslutsfattare, både politiska och ekonomiska.

Frågor till alla, särskilt till våra makthavare

Temperaturen i atmosfären och haven stiger kraftigt, ett miljöfarligt uttag av jordklotets resurser och överskridna planetära gränser. Klimathotet är vår tids ödesfråga. Ett klimatsäkert Sverige är den grundläggande förutsättningen för ett tryggt framtida Sverige.

1. Med ökande torka, bränder, orkaner och havsyttehöjning, håller ni med om att Klimatet är en trygghetsfråga?

Parisavtalet lovar bara en tredjedel av nödvändiga neddragningar och Sveriges klimatmål når inte ens dit. Vi har missat 1,5C och kommer ha svårt att hålla oss under 2C. Nordpolen är nu 20C grader varmare än normalt och Golfströmmen blir allt svagare.

2. Kommer Sverige hålla sitt Parislöfte om 1,5 eller 2C med globalt rättvisa?

Inklusive import, flyg- och båtutsläpp ska vi ned till ca 1 ton utsläpp per person från 11 ton idag, och räknat på naturresursförbrukning ska svenskarna ned från över 4 klot till 1 klots förbrukning, utan att öka samhällets klyftor ännu mer.

Experter kräver ca 10% utsläppsminskning per år under nästa 10-årsperiod för Sveriges åtagande.

Staffan Laestadius' nya bok "[Klimatet och omställningen](#)") menar att den riktiga omställningen har inte ens påbörjats, då Parisavtalets mål kräver omedelbara växthusgasminskningar på **minst 7% per år** (= en halvering varje decennium). Samhällets energiförbrukning och växthusgasutsläpp fortsätter öka! Andra forskare (Kevin Anderson, Isak Stoddard) hävdar att en snabbare takt om **15% per år är nödvändig** med hänsyn till utvecklingsländernas behov av en långsammare takt för att nå en anständig levnadsstandard. Beroende på hur stor risk vi vill ta med civilisation och naturförstörelse, är det minst 7% och upp till 15%, sätt förslagsvis ett **konkret mål på 10% minskning per år!** Lätt mål att komma ihåg: '10 gånger 10'!

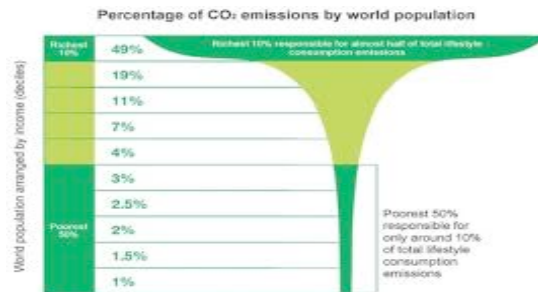
3. Har ni en resultatriktad klimatpolitik med konkreta åtgärder för 10% minskning per år av växthusgasutsläppen, förutsättningen för att nå Parisavtalet?
4. Kommer ni att räkna med bara territorialutsläpp, eller inkluderar ni import, flyg och båttransport?
5. Hoppas ni på framtidens CCS-teknologi, även om CCS idag bara är en prototyp och inte skalbar?
6. Hur ska det gå till? När ska ni presentera en plan som kan hålla oss inom vår CO2-budget? Hur ska ni följa upp planen?
7. Kommer ni att lägga lika mycket tid och arbete på att kolla er organisations CO2-budget som ni gör med er egen ekonomi?

Staten har två viktiga roller, en som reglerare och den andra som konsument av utsläpp genom att utföra demokratiskt arbete, välfärd osv. Offentlig konsumtion och investeringar ger ca 4 ton CO2-utsläpp per svensk, varav ca 2,5 ton från offentlig konsumtion.

8. Hur ska den offentliga konsumtionen kunna komma till 0,5 ton/person?

9. Ni som söker demokratisk makt: jobbet är stort och tungt, vad har ni för verktyg?
10. Hur kan Klimatriksdagen bidra? Hur får ni upp Klimatet till nummer ett i valrörelsen? Hur ska ni använda Klimatmobilisering?
11. Med statens demokratiska ansvar, ska ni göra det både 'Lätt att göra rätt!', men också den svårare uppgiften, 'Svårt att göra fel!'?

Fördelning av utsläpp globalt. De flesta svenskar finns bland de högsta 10%.

12. Ser ni en koppling mellan inkomst, förmögenhet och utsläpp?
13. IPCC har rapporterat läget sedan 1992, 26 år och en generation sedan. Har ni hört att experterna säger att det är försent för teknikfix? Det skulle kanske ha fungerat innan 2000.

Laestadius beskriver hur alla delar av samhället måste minska utsläppen på tre olika sätt, som vart och ett halverar utsläppen: energieffektivitet 50% x användningsminskning 50% x förnybar energi 50% för att komma ned till en åttondedel av nuvarande utsläpp inom 3 mandatperioder ($0,5 \times 0,5 \times 0,5 = 0,125 = 1/8$).

14. Hur ska ni hantera energibytet och användningsminskningen och samtidigt hjälpa företagen öka effektiviteten, under den mandatperiod som ni ber att få makten för?

Huvudlinjer i motioner som inkommit till och behandlats av utskottet

Pär Holmgren, 'Det minsta vi kan göra är att göra så mycket som möjligt!' Dvs, att plocka en eller två motioner, här eller där, känns konstigt när vi behöver göra allt och mycket mer. Och om vi vill då kan vi!

Övergripande 1.1: Program, Politiskt system, Helhetssyn

Inspirera människor att skriva **berättelser** om ett hållbart samhälle. [8](#)

Sverige och globalt: utarbeta **program för 'Klimat och 1 klot'**, 2 ton per person 2045 [26](#), [60](#), [246](#)

Helhetssyn Resursförbrukning, miljöbelastning och samhällsutveckling **hänger ihop**. [156](#),

Lyckad omställning bort från olja kräver fokus, nytänk och god ekonomi (Transport)

Mått som matcha Klimatet och inte bara ekonomisk positiv och negativ händelser. [156](#), [252](#)

Använd KR14, Medborgarutredningen och 2004/05 MJ510, och hämta inspiration från Kuba. [26](#), [72](#), [226](#)

Skapa offentlig klimatmobilisering och en folklig klimatrörelse [26](#), [168](#), [210](#)

Ett kraftfullt statligt stödsystem (inkl penningutgivning) för en övergång till ekonomisk demokrati. [19](#)

Övergripande 1.2: Klimat- och resursplan, CO₂ budget och utsläppsplan

Skapar en nationell **resurshushållningsplan**, ink flygg och båtfrakt, import och all konsumtion. [53](#), [154](#), [224](#)

Fullständig redovisning av myndigheters, alla 4 statlig nivå och organisationers klimatpåverkan. [9](#), [110](#), [154](#), [190](#)

- Naturvårdsverket driva arbetet. - Mål för utsläpp, resursuttag. Livscykelanalyser på material.

Degraderingsprinciper. - ett nytt etappmål, med mätning och uppföljning och tillförsäkra ekonomiska resurser.

Klimatlagens CO₂ utsläppsmål i linje med Paris-avtalet: 1 %/månad. 10-15%/år, till varje mandatperiod, 50 % till 2026. [117](#), [154](#), [190](#), [224](#), [242](#)

CO₂ utsläpp: Statligt/Kolektiv utveckla styrmedel/åtgärder

- **Klimatbudget** i paritet med ekonomisk budget. 9
- Standardisera för uppföljning av **kommunernas** klimatarbete. 110, 154
- Nyttjande av klimatomässa bra alternativ vid statligt tjänsteutövande. 9
- Miljöredovisning i upphandlingar. Lika viktigt som lågt pris i upphandling. 9
- Definiera hållbarhet vid beslut och följ upp årligen 44
- Fasa ut utsläpp och förbjuda på sikt. 117
- Olika scenarier tas fram och utvärderas 117
- Mät effekt per åtgärd. Jämför Drawdown. 190
- Stopp för förhinderande avtal tills CO2 < 350 ppm. 190
- Räkna inte med framtida, helt osäkra teknologier. 224
- Inkludera svenska utsläpp, men även konsumtion, allt flyg och båtfrakt. 154, 224
- Kommunikation: Rapportera i alla media, vecko diskussioner i alla stadshus. 190

Övergripande 1.3: CO2 utsläpp: Individ utveckla styrmedel/åtgärder

- Personliga utsläppskonton för särskilt klimatskadliga varor och tjänster 219
- Individ mål: utsläppsnivån växthusgaser 2 ton per person 2045, (mera precis åtgärd) 60
- Skala upp 'One Tonne Life' 69
 - #1 vi måste förstå vad som vi själva kan påverka som ger tillräckligt stor effekt 246

Övergripande 1.4: Lagar, avtal (ekonomi)

GRETA, ett grönt handelsavtal 2

Undvik att ansluta Sverige till odemokratiska globala handelsavtal 93

Lagstadga om naturens rättigheter. Utred först. FN-deklaration. 175

Cirkulär strategisk nivå samverkan en nödvändighet för att nå klimatmålen 182

Lagar som förhindrar klimatreaktioner måste ändras. Undersök, diskutera. 235

Basinkomst och lokal valuta för ökad hållbarhet och resiliens (Peningreform) 66

Ett hushållningstillägg med full återbäring kan lösa miljöproblemen. (CO2, CCL skatter, 195) 245

Basera sopavgiften på mängden sopor, förbjud s.k. fasta avgifter (lager och avtal) 248

Övergripande 1.5: CCS

- Utarbetande av incitament för koldioxidinfångning och kollagring. Offensiv forskning kring **koldioxidinfångning** och kollagring 81

Räkna inte med att CCS kan ersätta utsläppsminskningar 81, 224

Övergripande 2.1: Klimatpolitik - Politiska metoder

Klimatfrågan måste överordnas allt annat i **valrörelsen** och alla partierna visa plan 147

System för grön **nudging** kring de 17 globala målen med belöning för företag, organisationer 111

- Transparens, alla som önskar skall kunna ta del av hur väl organisationer uppfyller målen. 111

Grön index: organisation och individ, mäta och redovisa 104

Övergripande 2.2: Kultur - Aktion - Ideologi (utbildning)

Utveckla faktablad för info-spridning om olika aspekter av omställning 129

Rapportera uppföljning i alla media veckovis, årsvis. 190, 44

Riksomfattande folkbildningskampanj 54

Klimatet och Public service 115

Forska, utbilda och folkbilda om svensk CO2 konsumtionsutsläpp jämfört med fattig länder. 202

Stöd till aktivistorganisationer 188

Genomför Gender Action Plan för jämlikhet vid klimatåtgärder 212

Makt och transparens måste bli jämlika, möjliggöra demokrati. #ExxonKnew 235

Främja forskningssatsningar på koldioxidinfångning (CCS och Forskning) 81

Climate Denial, Climate Anxiety and Voter Political Action 255

To put forward to the EU and the UN the people's Climate Parliament process as an enabling Climate leadership process. And in so doing offer to support Australia as a beta test. 256

Övergripande 2.3: Global - utanför svenska gränser, fred (global rättvisa)

Ett miljöfredsdepartement ska granska alla politiska beslut enligt miljö, klimat 96

Omfördelning av försvarsutgifterna till internationellt miljösamarbete 98

Satsa lika mycket på fredsåtgärder som på försvar [193](#)

Mer fred för skattepengarna! [144](#)

Skapa global **Klimatkår** i linje med Fredskår [211](#)

Redovisar och reducerar utsläpp som produceras av Sveriges försvar [239](#)

CO2 reduction without borders - international water based wind to 'keep it in the ground!'. [185](#)

Övergripande Grupp 1.4: Övriga

ENERGI, Solidariskt och långsiktigt samhällsbyggande [180](#)

LIVSSTIL, Stoppa befolkningsexplosionen! (Signal politik) [34](#)

STAD OCH LAND, Naturarrende, återföring av ekonomiska medel till resursregioner [159](#)

STAD OCH LAND, Reflekterande tak, vägar, och åkrar [97](#)

TRANSPORT, Lyckad omställning bort från olja kräver fokus, nytänk och god ekonomi [246](#)

ÖVRIGA: Via FN bör vi verka för att förbjuda kärnvapen. (Utskotten: Otydligt koppling till Klimatriksdagen) [180](#)